

Ášši/Sak 022/20	Sametingsrádet – plenumsaker	Dato: 01.09.2020-01.09.2020
Ášši/Sak 043/20	Sametingets plenum	Dato: 14.10.2020-16.10.2020
Ášši/Sak 005/20	Nærings- og kulturkomiteen	Dato: 12.10.2020-13.10.2020

Vindkraft på land – Sametingets syn

	Arkivsaknr. 20/1632
--	-------------------------------

Saksframlegg

*

Olje- og energidepartementet (OED) ga i februar 2017 Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) i oppdrag å lede et arbeid med å lage et forslag til nasjonal ramme for vindkraft på land. Forslaget skulle inneholde et oppdatert kunnskapsgrunnlag for landbasert vindkraft, samt kart med forslag til de mest egnede områdene for lokalisering av vindkraft. Bakgrunnen for oppdraget var at regjeringen ønsket å legge til rette for en langsiktig utvikling av vindkraft på land, og slik følge opp Stortingets energimelding fra 2015-2016.

NVE gjennomførte en omfattende prosess med oppdatering av fagkunnskap og vurdering av mulige området for etablering av vindkraft. Prosessen pågikk over et par år og involverte en rekke ulike høringsparter, deriblant Sametinget og Norske reindriftssamers landsforbund (NRL). Sametingets plenum behandlet forslag til nasjonal ramme i møte den 6.6.19 under sak 0025/19.

Imidlertid stoppet OED opp prosessen med den nasjonale rammen etter at NVEs forslag ble oversendt departementet. Det ble fra OEDs side fortalt at man istedenfor å gå videre med den nasjonale rammen, heller ville se på konsesjonsprosessen. Den videre prosessen fikk form av en stortingsmelding: *Vindkraft på land. Endringer i konsesjonsbehandlingen*.

Det ble gjennomført konsultasjoner mellom Sametinget ved sametingsrådet og den politiske ledelsen i OED der Sametinget ble gitt mulighet til å komme med innspill til meldingen. Sametingsrådet sendte et innspill om meldingen til OED. Innspillet legges ved plenumssaken.

Vurdering

*

Medvirkning og konsultasjoner med Sametinget og berørte samiske parter er omhandlet som tema i stortingsmeldingen, og det er oppsummert fra internasjonal folkerett, blant annet ILO-konvensjonen, urfolkserklæringen, UNDRIP og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27 (SP 27). Det er imidlertid problematisk for medvirkningen at det i meldingen, samtidig som det legges opp til et strammere tidsløp, ikke legges opp til noen forpliktelse for å sette berørt reindrift, som er den samiske interessen som primært blir berørt av vindkraftutbyggingen, økonomisk og ressursmessig i stand til å følge prosessene. Fra OEDs side vises det til tiltakshavers ansvar for å legge til rette for medvirkning fra reindriften, og at dette kan innebære at tiltakshaver må sørge for at reindriften får bistand med den rådgivning konsesjonsmyndighetene finner nødvendig. En slik forhandlings- og anmodningssituasjon i forhold til tiltakshaver og myndighet, sikrer etter Sametingets syn ikke den berørte reindriftens mulighet til å ivareta sine interesser. Det har vist seg at vindkraftprosessene er en stor ressursmessig og menneskelig belastning for berørt samisk reindrift. I forhold til konsekvensutredninger anser Sametinget at den berørte reindriften ikke har nok innflytelse på valg av utreder og på utredningsprosessen forøvrig. I gjeldende

Sametingsmelding om areal og miljø står det slik under kapittel 4.6: *Sametinget mener det behov for at samiske rettighetshavere gis mulighet til å være delaktig i å utpeke hvem som skal utrede, hva som bør utredes og på hvilket grunnlag. Prosessen bak dette skal også dokumenteres.*

Sametinget signaliserte i forbindelse med konsultasjonene at man ikke kan stille seg bak at det legges til rette for ytterligere vindkraftutbygging i samiske reinbeiteområder. Departementets kunne ikke slutte seg til dette. Sametingets syn underbygges i stor grad av fylkesmannsembetenes rapport: *Nasjonal ramme for vindkraft på land. Reindriftsvurderinger av analyseområder som berører samisk reindrift*, hvor det i hovedsak konkluderes med at det i de aller fleste reinbeiteområdene ikke er rom for vindkraftutbygging, og i de tilfeller det i følge rapporten kan gjennomføres, så er det kun med store negative eller svært store negative konsekvenser for berørt reindrift. I denne situasjonen blir urfolkserklæringen og folkeretten og da spesielt SP 27, relevant. Disse utbyggingstiltakene og statens plikt til å legge til rette for kulturutøvelse må også ses i sammenheng med annen infrastrukturutbygging, og med statenes rovdyrpolitikk som fører til et svært sterkt press på samisk reindrift, spesielt i områdene i Troms og videre sørover i det samiske reindriftsområdet.

I motsetning til forslaget til nasjonal ramme for vindkraft som var relativt klart i forhold til hvor man fra energimyndighetenes hold ville se for seg utbygging, så er det lite i stortingsmeldingen som sier noe om dette. Det er mye i meldingen om involvering av samiske rettighetshavere og samisk reindrift, og konsultasjoner med samiske rettighetshavere og med Sametinget. Konsultasjonsprosedyrene som beskrives i meldingen sammenfaller stort sett med forslag til ny konsultasjonslov som Sametinget har gitt tilslutning til.

Framtidsbildet som tegner seg i forhold til vindkraftprosessene er i stor grad likt situasjonen man har nå. Samiske rettighetshavere med begrensede ressurser vil måtte delta i langvarige prosesser med utbyggere, utredere og myndigheter. Dette vil skje samtidig som det blir stadig klarere at vindkraft med all infrastrukturbyggingen det innebærer, vanskelig lar seg kombinere med tradisjonell reindrift i samme område.

Det er grunn til å vise til de negative erfaringene i Øyfjellsaken, der det viser seg at det tillates å starte med utbygging selv om konsesjonsvilkår, som sier at det skal foreligge en avtale med berørt reindrift om ivaretagelse av trekk og flyttlei i området, ikke er oppfylt. Måten saken om konsesjonsvilkåret er håndtert på må anses for skadelig for tillitsforholdet mellom energimyndighetene og Sametinget.

Når det gjelder samiske kulturminner og kulturmiljøer, så er det slik at områder frie fra tynge tekniske inngrep i det tradisjonelle samiske bosetningsområdet, og som av andre oppfattes som uberørte områder og villmark, av samiske befolkningen som regel oppfattes som kulturlandskap med både faste og immaterielle kulturminner. De immaterielle kulturminnene kan være steder og stedsnavn som det knyttes sagn, tradisjoner og fortellinger til, og som samtidig forteller om hvordan området har blitt brukt av den samiske befolkningen opp gjennom tidene. Det er grunn til å understreke at det i samisk tradisjon ofte knyttes tro og tradisjon til nettopp fjell og fjellpartier, der disse ofte settes inn i en sakral kontekst. Dette vises gjennom ulike stedsnavn/fjellnavn som inneholder for eks. begrep som «Bassi» (hellig), «Sieidi» (offerplass) osv. Det betyr at denne typen immaterielle kulturminner, ofte med stor betydning for den samiske befolkningen, kan være i konflikt med vindkraftutbygging, da denne utbyggingen oftest planlegges i fjellområder.

Sametingsrådets innstilling

*

For å tydeliggjøre Sametingets syn, som fremkommer i stortingsmeldingen, så gjøres følgende vedtak:

- Sametinget gir ikke tilslutning til at det legges til rette for mer vindkraftutbygging i reinbeiteområder. Belastningene med fremtidig vindkraftutbygging i kombinasjon med annen infrastrukturutbygging og også belastningen statens rovdyrpolitikk fører til, vil være for store

for berørt reindrift.

- Berørt samisk reindrift må settes økonomisk og ressursmessig i stand til å håndtere vindkraftprosessene. Belastningen med disse prosessene kommer i tillegg til det daglig arbeid og andre prosesser man må delta i. Det viser seg at man i mange tilfeller møter, og må forholde seg til, private aktører og offentlige myndigheter med store kapasitetsmessige og økonomiske ressurser.
- Fra Sametingets side vil man også vise til Fylkesmannsembetenes rapport. *Nasjonal ramme for vindkraft på land. Reindriftsvurderinger av analyseområder som berører samisk reindrift.* Rapporten som står i kontrast til dokumenter og rapporter fra enkelte forskningsmiljøer som gjerne blir brukt av utbyggere, og som i stor grad viser til at «rein vender seg til vindmøller» må få konsekvenser for fremtidig konsesjonsbehandling.
- Tradisjonell områdekunnskap og øvrig tradisjonell kunnskap må få en sterkere rolle i beslutningsprosessene. Måter å prøve å ivareta dette forholdet i praksis kan være at berørt reindrift får delta ved valg av reindriftfaglig utreder, at det åpnes for alternative utredninger, og at synet til berørt reindrift vektlegges sterkere.
- Med den kunnskap vi har i om reindriftens vilkår i dag, så kan man fra Sametingets side ikke se at det er rom for vindkraftutbygging i samiske reinbeiteområder uten at det medfører en delvis nedbygging av den tradisjonelle samiske reindriften i enkelte berørte områder. Man ser det derfor som nødvendig å minne om statens ansvar for samisk nærings- og kulturutøvelse.
- Sametinget forutsetter at folkeretten overholdes i fremtidige prosesser om vindkraft, det vises til ILOs regler om konsultasjoner med urfolk, og urfolksrettens prinsipper om forhåndsinformert samtykke. Sametinget vil understreke statens ansvar for det materielle grunnlaget for Samisk kultur jf FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27 (SP 27).
- Konkrete endringer i konsesjonsregelverket må gjennomføres konsultasjoner mellom Sametinget og statlige myndigheter, og at de momenter Sametinget peker på må få betydning for den fremtidige konsesjonsbehandlingen og det fremtidige konsesjonsregelverket.

Sametingsrådet – plenumsaker - 022/20

SRP - vedtak:

Sametingsrådets innstilling

For å tydeliggjøre Sametingets syn, som fremkommer i stortingsmeldingen, så gjøres følgende vedtak:

- Sametinget gir ikke tilslutning til at det legges til rette for mer vindkraftutbygging i reinbeiteområder. Belastningene med fremtidig vindkraftutbygging i kombinasjon med annen infrastrukturbygging og også belastningen statens rovdyrpolitikk fører til, vil være for store for berørt reindrift.
- Berørt samisk reindrift må settes økonomisk og ressursmessig i stand til å håndtere vindkraftprosessene. Belastningen med disse prosessene kommer i tillegg til det daglig arbeid og andre prosesser man må delta i. Det viser seg at man i mange tilfeller møter, og

må forholde seg til, private aktører og offentlige myndigheter med store kapasitetsmessige og økonomiske ressurser.

- Fra Sametingets side vil man også vise til Fylkesmannsembetenes rapport. *Nasjonal ramme for vindkraft på land. Reindriftsvurderinger av analyseområder som berører samisk reindrift.* Rapporten som står i kontrast til dokumenter og rapporter fra enkelte forskningsmiljøer som gjerne blir brukt av utbyggere, og som i stor grad viser til at «rein vender seg til vindmøller» må få konsekvenser for fremtidig konsesjonsbehandling.
- Tradisjonell områdekunnskap og øvrig tradisjonell kunnskap må få en sterkere rolle i beslutningsprosessene. Måter å prøve å ivareta dette forholdet i praksis kan være at berørt reindrift får delta ved valg av reindriftfaglig utreder, at det åpnes for alternative utredninger, og at synet til berørt reindrift vektlegges sterkere.
- Med den kunnskap vi har i om reindriftens vilkår i dag, så kan man fra Sametingets side ikke se at det er rom for vindkraftutbygging i samiske reinbeiteområder uten at det medfører en delvis nedbygging av den tradisjonelle samiske reindriften i enkelte berørte områder. Man ser det derfor som nødvendig å minne om statens ansvar for samisk nærings- og kulturutøvelse.
- Sametinget forutsetter at folkeretten overholdes i fremtidige prosesser om vindkraft, det vises til ILOs regler om konsultasjoner med urfolk, og urfolksrettens prinsipper om forhåndsinformert samtykke. Sametinget vil understreke statens ansvar for det materielle grunnlaget for Samisk kultur jf FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27 (SP 27).
- Konkrete endringer i konsesjonsregelverket må gjennomføres konsultasjoner mellom Sametinget og statlige myndigheter, og at de momenter Sametinget peker på må få betydning for den fremtidige konsesjonsbehandlingen og det fremtidige konsesjonsregelverket.

Nærings- og kulturkomiteen - 005/20

NKK - vedtak:

Innledning

Nærings og kulturkomiteen har behandlet sak 05/20 - Vindkraft på land - Sametingets syn
Komiteens innstilling er følgende:

Merknad

Merknad 1

Merknad fremmet av Arbeiderpartiet (AP) Per Mathis Oskal. Komiteens medlem fra Arbeiderpartiet Arild Pettersen Inga stiller seg bak:

I følge Statkraft har Norge ved inngangen til 2020 et kraftoverskudd på 15 twh (terrawattimer) og Statkraft forventer at dette overskuddet skal øke mot 2030-2040. Sametinget mener derfor at man skal stanse utbyggingen av arealkrevende og belastende vindkraftprosjekter i de samiske områdene og se mot alternative løsninger for å møte et eventuelt økt kraftbehov i årene fremover.

Sametinget anerkjenner og ser viktigheten av det grønne skiftet, og mener det er viktig å påpeke det

store energipotensialet som ligger i å utnytte nye former for energiproduksjon på en bærekraftig måte.

I dag kommer 99% av all kraftproduksjon i Norge fra vannkraft. Sametinget mener derfor at oppgradering av eksisterende vannkraftverk bør ha et større fokus, og at det foreligger et stort potensiale for økt kraftproduksjon i Norge. Forskere ved NTNU har observert gjennomsnittlig 23% økning i kraftproduksjon etter oppgradering av eksisterende vannkraftverk.

Havvind og andre nye former for fornybare energikilder bør videreutvikles da de har et stort energipotensiale og kan plasseres nært markedene hvor kraftbehovet er størst. Havvindparker med vindmøller på flytende installasjoner under utvikling i dag kan plasseres på havområder med inntil 700 meters dyp.

Ekspertise innen havvindteknologi kan på sikt være en stor inntektskilde for den norske industrien. Norge bør være ledende innen utviklingen av fornybar energi til havs, og på den måten sikre både industri- og kompetansearbeidsplasser i stor skala. Norge har høy kompetanse innen offshore og arktisk klimakompetanse, og denne bør brukes til utviklingen av fornybar energi.

Eksempelvis arbeider Equinor med et prosjekt hvor de ønsker å bygge en flytende vindpark med en total kapasitet på 88 MW i tilknytning Snorre og Gullfax oljefelter, som vil dekke 35 prosent av det totale kraftbehovet til disse oljefeltene. Hvis Equinor realiserer prosjektet, vil det kunne kutte 200.000 tonn i årlige CO2-utslipp fra feltene.

Det må være konsekvensutredninger før planlagte utbygginger av havvind. Samtidig bør det være klart at hvis utbygging av havvindparker eller eventuelle utslipp går utover eksisterende eller fremtidig næringsvirksomhet, fiskeri, bosetting eller kan gjøre skade på økosystemet så ønsker Sametinget et vern av de berørte havområdene.

Etter oppfordring i komiteen splittes forslaget opp i 7 separate forslag:

Sametinget fremmer syv krav til regjeringen som må inntas i nytt konsesjonsregelverk:

Forslag

Forslag 1

Forslag fremmet av Arbeiderpartiet (AP) Arild Pettersen Inga. Komiteens medlemmer fra Norske Samers Riksforbund (NSR) Mathis Nilsen Eira, Nora Marie Bransfjell, Sandra Andersen Eira og Ann Karin Kvernmo, fra Norske Samers Riksforbund/Samefolkets parti (NSR/SáB) Jovna Vars Smuk, Arbeiderpartiet (AP) Per Mathis Oskal, fra Senterpartiet Jan Ole klemet Hermansen og Tor H. Mikkola, Flyttsamelista Berit Marie P.E.Eira, fra Árja Roy Arild Rasmussen stiller seg bak:

Tilleggsforslag til Sametingsrådets innstilling; føres inn rett før kulepunkter:

Innledning

Sametinget forventer at man hensyntar natur, miljø, verdifulle friluftsområder og bruksområder. Samene har alltid hatt en aktiv bruk av naturen, det være seg jakt, fiske, sanking og annen utmarksbruk. Sametinget mener at store bruksområder fri for tekniske inngrep er viktige for utøvelsen av den samiske kulturen, og trivselen for de som velger å leve i disse områdene.

Verdien av inngrepsfrie naturområder, områder med sårbare og truede arter og naturtyper, reinens leveområder og friluftslivsområder og reiseliv, må vektlegges. Slike områder har vært og er i bruk i dag - og har blitt forvaltet av samene i generasjoner.

Det er viktig at man hensyntar samiske primærnæringer slik at man ikke etablerer nye arealkonflikter ved industriutbygginger. De samiske primærnæringene som eksempelvis reindrift, fiskeri og utmarksbruk er viktige kulturbærere for det samiske samfunnet og bør ha et særskilt vern mot utbyggingssaker. Utbygging av vindindustri begrenser satsing på- og utvikling av fremtidige bærekraftige næringer, som gir varige arbeidsplasser for fremtidige generasjoner.

Det er et helt klart krav om at folkeretten, menneskerettigheter samt urfolksrettigheter ivaretas og vektlegges for å sikre grunnlaget for samiske samfunn, samiske interesser og samisk kultur i utbyggingssaker. På det grunnlaget kan ansvarlige myndigheter avvise utbyggingsprosjekter med negative konsekvenser for samiske næringsinteresser, både materielle og immaterielle kulturinteresser og arealinteresser.

Sametinget avviser at samiske interesser skal vike og bli skadelidende for at eksterne aktører skal kunne profitte på båndlegging av viktige bruks- og naturområder. Sametinget avviser alle inngrep som følge av vindkraftutbygging i samiske områder hvor samiske næringsinteresser eller rettighetshavere blir berørt uten å gitt sitt samtykke.

Forslag 2

Forslag fremmet av Flyttsamelista Berit Marie P.E. Eira. Komiteens medlemmer fra Norske Samers Riksforbund (NSR) Mathis Nilsen Eira, Nora Marie Bransfjell, Sandra Andersen Eira og Ann Karin Kvernmo, fra Norske Samers Riksforbund/Samefolkets parti (NSR/SáB) Jovna Vars Smuk, Arbeiderpartiet (AP) Arild Pettersen Inga og Per Mathis Oskal, fra Senterpartiet Jan Ole Klemet Hermansen og Tor H. Mikkola, fra Ájra Roy Arild Rasmussen stiller seg bak:

Tilleggssetning til slutten av siste setning i kulepunkt 1, under vedtak:

over hele reindriftsnorge.

Forslag 3

Forslag fremmet av Arbeiderpartiet (AP) Arild Pettersen Inga. Komiteens medlem fra Arbeiderpartiet Per Mathis Oskal og fra Ájra Roy Arild Rasmussen stiller seg bak:

Tilleggsforslag, nytt siste strekpunkt til rådets innstilling:

- Sametinget må i større grad selv bygge opp kompetanse for å ivareta samiske rettigheter, samt ta ansvar for å bistå folket i spørsmål og saker om dette. Lovfesting av sjøsamenes rettigheter, areale rettigheter, reindrift, jordbruk og utmarksbruk er viktige saker som krever høy grad av kompetanse. Denne kompetansen må også gjøres tilgjengelig for folket slik at alle kan få nødvendig bistand uavhengig av personlig økonomi. Det er naturlig at Sametinget tar dette ansvaret.

Forslag 4

Forslag fremmet av Fremskrittspartiet (FrP) Arthur Tørrfoss. Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet (AP) Arild Pettersen Inga og Per Mathis Oskal, og fra Ájra Roy Arild Rasmussen stiller seg bak.

Lokal aksept: Det er helt uaktuelt at det bygges ut vindmøller som ikke har lokal tilslutning i de områdene utbygging vurderes. Det bør være en selvfølge at utbygging kun skal skje dersom det støttes av lokalbefolkningen.

Forslag 5

Forslag fremmet av Fremskrittspartiet (FrP) Arthur Tørrfoss.

Flytte regelverket fra energiloven til plan- og bygningsloven: Sametinget ønsker å flytte regelverket fra energiloven til plan- og bygningsloven. Det er lokalbefolkningen og de som representerer dem som best kjenner til de lokale forholdene i sine kommuner, og derfor bør de også råde over regelverket rundt vindkraftutbygging

Forslag 6

Forslag fremmet av Fremskrittspartiet (FrP) Arthur Tørrfoss.

Kutt av alle subsidier: Sametinget vil ha en slutt på at vindkraftutbygging har favoriserende skatteordninger over andre energiformer som for eksempel vannkraft. Det må bli slutt på alle former

for direkte eller indirekte subsidiering av vindkraft.

Forslag 7

Forslag fremmet av Fremskrittspartiet (FrP) Arthur Tørrfoss.

Byggestart senest fem år etter gitt konsesjon: Dagens konsesjonssystem er utdatert. Utbyggere av vindkraftprosjekter har fått forlenget konsesjonene i mange år, og i mellomtiden har prosjektene blitt skalert opp og vindmøllene har blitt større. Endelige prosjekter er ofte ikke hva lokaldemokratiet tidligere har sagt ja til. Sametinget vil derfor at det maks skal gå fem år fra lokaldemokratiet har gitt tillatelse, til endelig prosjekt kan bygges ut.

Forslag 8

Forslag fremmet av Fremskrittspartiet (FrP) Arthur Tørrfoss.

Buffersoner til bebyggelse: Sametinget mener det må fastsettes klare buffersoner mellom vindkraftprosjekter og nærliggende bebyggelse. Dette skal komme tydelig frem i eventuell konsesjon gitt av kommunene.

Forslag 9

Forslag fremmet av Fremskrittspartiet (FrP) Arthur Tørrfoss. Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet (AP) Arild Pettersen Inga og Per Mathis Oskal, og fra Árja Roy Arild Rasmussen stiller seg bak.

Garanti for opprydding: Sametinget vil at godkjente vindkraftprosjekter skal ha klare føringer for opprydding allerede før oppstart bygging, slik at natur tilbakeføres så langt det er mulig til opprinnelig stand.

Forslag 10

Forslag fremmet av Fremskrittspartiet (FrP) Arthur Tørrfoss.

Høyde og antall turbiner skal fastsettes i konsesjon: Dersom lokaldemokratiet godkjenner utbygging av vindkraftprosjekter, mener Sametinget at både høyde på vindmøller og antall turbiner skal fastsettes i konsesjonen, slik at prosjektene ikke byr på uventede overraskelser for berørte parter.

Større lokal forankring rundt utbygging av vindkraft er et viktig poeng for Sametinget, som ser et behov for et endret system som tar hensyn til folks helse, livskvalitet og natur.

Sametinget mener et klarere, enklere og mer forutsigbart konsesjonssystem må på plass for å få vekk støyen som preger debatten.

Komiteens tilrådning

Komiteen har ikke flere merknader eller forslag og råder Sametinget til å vedta følgende: Sametinget støtter forøvrig sametingsrådets forslag til innstilling.

Sametingets plenum - 043/20

Merknad 2: Nordkalottfolket v/ representant Toril Bakken Kåven, Høyre v/ representant Nils Ante O. Eira, Samefolkets parti v/ representant Ann-Elise Finbog, Arbeiderpartiet v/ representant Ronny Wilhelmsen

Norge produserer i dag 98% grønn energi og har i stor grad overskudd av energi. Vindkraft på land viser seg å være et forbruks-subsidierte inngrep i natur med uerstattelige naturverdier, dette i form av grønne sertifikater. I tillegg har de fleste av vindkraftanleggene utenlandske eiere og lokalbefolkningens og berørte parter involvering gjennom demokratiske og transparente prosesser er mangelfull. Endring av konsesjonsvilkår skjer uten sterk og transparent involvering av lokalbefolkningen og som et resultat av dette mangler vindkraft-konsesjonsbehandling tillit hos folk.

Energilovens formål om å sikre at produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi foregår på en samfunnsmessig rasjonell måte, herunder skal det tas hensyn til allmenne og private interesser som blir berørt. Dagens konsesjonsbehandling for vindkraftanlegg på land kan ikke sies å oppfylle hverken målet om samfunnsmessig rasjonalitet eller å ivareta hverken allmenne og private interesser.

Sametinget ser behovet for å gjøre konsesjonsprosessene mer demokratiske og transparente for berørte parter og allmennheten, og mener lokalbefolkningen gjennom sitt lokaldemokrati skal involveres mer i fastsetting av konsesjonsvilkår og planer. Sametinget vil fremme behovet for å se på muligheter for å løfte større deler av konsesjonsprosessene fra energiloven til kommunenes og fylkeskommunenes eget verktøy for planlegging og arealbruk: Plan og bygningsloven.

Merknad 3: Samefolketsparti v/ representant Ann-Elise Finbog, Nordkalottfolket v/ representant Kjetil Romsdal, Høyre v/ representant Nisl Ante O. Eira, Arbeiderpartiet v/ representant Ronny Wilhelmsen

Vindkraft på land

I følge Sametingsrådet innstilling til forslag i saken heter det at;

Sametinget gir ikke tilslutning til at det legges til rette for mer vindkraftutbygging i reinbeiteområder. Belastningene med fremtidig vindkraftutbygging i kombinasjon med annen infrastrukturbygging og også belastningen statens rovdyrpolitikk fører til, vil være for store for berørt reindrift.

Dette er det ikke vanskelig å være enig i.

Vi ser i dag store lokale konflikter som har kulminert i en landsomfattende protest mot industrianleggene i naturen. Denne konflikten vil eskalere i fremtiden etter hvert som vi ser naturødeleggelsene. Dette vil berøre oss alle, reindriftssamer, kyst- og fjordsamer, fastboende samer, utmarksbrukere, alle som henter livsgrunnlaget fra naturen. I tillegg vil det berøre oss alle, enten vi bor i bygd eller by.

Vindkraften rammer hele samfunnet, ikke bare reindriftsnæringen. Dette må Sametinget ta opp i seg. Sametinget er et nasjonalt parlament for oss samer uansett hvor vi bor. Sametinget bør derfor klargjøre sin motstand mot disse industrianleggene uansett hvor de bygges, og hvem som rammes av disse.

Man må heller ikke glemme miljøaspektene når det gjelder disse industrianleggene. Vi ser allerede skrekkbilder av fugler som blir drept av disse gigantmastene. Og dette er bare begynnelsen på en varslet miljøkatastrofe.

Hva skjer den dagen man begynner å bygge industrianleggene i kyst- og havområder? Vi kan bare vente og se.

Sametingsrådet skriver videre at;

Sametinget forutsetter at folkeretten overholdes i fremtidige prosesser om vindkraft, det vises til ILOs regler om konsultasjoner med urfolk, og urfolksrettens prinsipper om forhåndsinformert samtykke. Sametinget vil understreke statens ansvar for det materielle grunnlaget for Samisk kultur jf FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27 (SP 27).

Sametinget bør ikke forutsette, men kreve at folkeretten overholdes i fremtidige prosesser når det gjelder vindkraftanlegg.

Utbygging av vindkraftindustri begrenser allerede i dag utvikling av nye fremtidsrettede og bærekraftige næringer som gir varige arbeidsplasser for fremtidige generasjoner.

Sametinget må ha dette helhetlige bildet med seg i det videre arbeidet mot disse gigant anleggene. Sametinget må også sterkt poengtere at vi ikke har noen kraftkrise i Norge, og at vindkraftindustrien av den grunn er unødvendig.

Ifølge Statkraft har Norge allerede i dag et kraftoverskudd på 10 TWh terrawa (terrawattimer) i et normalår, noe som tilsvarer kraftbehovet til over 600 000 husstander.

I dag kommer tilnærmet 100% av all kraftproduksjon i Norge fra vannkraft. Forskere ved NTNU har beregnet 23% gjennomsnittlig økning i kraftproduksjon etter oppgradering av eksisterende

vannkraftverk.

Samefolkets Parti mener derfor at oppgradering av eksisterende vannkraftverk bør ha et mye større fokus. Dette må Sametinget fokusere på, og blant annet argumentere for endring av skattereglene når det gjelder oppgradering av eksisterende vannkraft, og endring av konsesjonsreglene.

Utbygging av gigantiske industriområder i uberørt natur bør sees i en større sammenheng enn ren kraftproduksjon. Disse industrianleggene beslaglegger store landarealer som berører primærnæringer, natur, fauna og kultur. Planlagte industrianlegg i hav- og kystområder vil berøre den kystsamiske befolkningen.

De samiske primærnæringene er viktige kulturbærere for det samiske samfunnet og bør ha et særskilt vern mot utbyggingssaker.

Natur, miljø og friluftsområder, uten tekniske inngrep og støy vil i fremtiden bli verdsatt. Verdien av inngrepsfrie naturområder, områder med sårbare og truede arter og naturtyper, friluftsområder og reiseliv, skal vektlegges.

Sametinget må derfor arbeide for å stanse utbyggingen av arealkrevende, naturødeleggende vindkraftprosjekter både til lands og til vanns, og se mot alternative løsninger for å møte et eventuelt økt kraftbehov i årene fremover.

Støtte til merknad fra komiteen

Nordkalottfolket v/ representant Kjetil Romsdal støtter merknad 1

Høyre v/ representant Nils Ante O. Eira støtter merknad 1

Samefolkets parti v/ representant Ann-Elise Finbog støtter merknad 1

Saken påbegynt 15.10.2002 kl 17.05

Votering

Av 39 representanter var 36 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Forslag 4 ble forkastet med 24 mot 12 stemmer
- Forslag 5 ble forkastet med 34 mot 2 stemmer
- Forslag 6 ble forkastet med 33 mot 3 stemmer
- Forslag 7 ble forkastet med 33 mot 3 stemmer
- Forslag 8 ble forkastet med 33 mot 3 stemmer
- Forslag 10 ble forkastet med 33 mot 3 stemmer
- Forslag 9 ble forkastet med 24 mot 12 stemmer
- Forslag 3 ble forkastet med 24 mot 12 stemmer
- Forslag 2 ble vedtatt med 35 mot 1 stemmer
- Forslag 1 ble vedtatt med 35 mot 1 stemmer
- Nærings- og kulturskomiteens tilrådning ble vedtatt med 35 mot 1 stemmer

Protokoll tilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Jovna Vars Smuk, saksordfører	
2	Arthur Johan Tørfoss	Arild Pettersen Inga
		Runar Myrnes Balto
		Mathis Nilsen Eira
	Arthur Johan Tørfoss	
3	Kjetil Romsdal	Arthur Johan Tørfoss
4	Arild Pettersen Inga	Silje Karine Muotka
		Runar Myrnes Balto

	Arild Pettersen Inga	
5	Per Mathis Oskal	
6	Jan Ole K. Hermansen	
7	Ann-Elise Finbog	Silje Karine Muotka
	Kjetil Romsdal, til forr. orden	
		Ronny Wilhelmsen
	Ann-Elise Finbog	
8	Berit Marie P. E. Eira	Arild Pettersen Inga
	Berit Marie P. E. Eira	
9	Nils Mikkelsen Utsi	
10	Nils Ante O. Eira	
11	Ann Karin Kvernmo	
12	Mathis Nilsen Eira	
13	Nora Marie Bransfjell	
14	Runar Myrnes Balto	
15	Silje Karine Muotka	
16	Ronny Wilhelmsen	
17	Beaska Niilas	
18	Jovna Vars Smuk, saksordfører	
	Arild Pettersen Inga, til forr. orden	

SP - vedtak:

Sametinget forventer at man hensyntar natur, miljø, verdifulle friluftsområder og bruksområder. Samene har alltid hatt en aktiv bruk av naturen, det være seg jakt, fiske, sanking og annen utmarksbruk. Sametinget mener at store bruksområder fri for tekniske inngrep er viktige for utøvelsen av den samiske kulturen, og trivselen for de som velger å leve i disse områdene.

Verdien av inngrepsfrie naturområder, områder med sårbare og truede arter og naturtyper, reinens leveområder og friluftslivsområder og reiseliv, må vektlegges. Slike områder har vært og er i bruk i dag - og har blitt forvaltet av samene i generasjoner.

Det er viktig at man hensyntar samiske primærnæringer slik at man ikke etablerer nye arealkonflikter ved industriutbygginger. De samiske primærnæringene som eksempelvis reindrift, fiskeri og utmarksbruk er viktige kulturbærere for det samiske samfunnet og bør ha et særskilt vern mot utbyggingssaker. Utbygging av vindindustri begrenser satsing på- og utvikling av fremtidige bærekraftige næringer, som gir varige arbeidsplasser for fremtidige generasjoner.

Det er et helt klart krav om at folkeretten, menneskerettigheter samt urfolksrettigheter ivaretas og vektlegges for å sikre grunnlaget for samiske samfunn, samiske interesser og samisk kultur i utbyggingssaker. På det grunnlaget kan ansvarlige myndigheter avvise utbyggingsprosjekter med negative konsekvenser for samiske næringsinteresser, både materielle og immaterielle kulturinteresser og arealinteresser.

Sametinget avviser at samiske interesser skal vike og bli skadelidende for at eksterne aktører skal kunne profitere på båndlegging av viktige bruks- og naturområder. Sametinget avviser alle inngrep som følge av vindkraftutbygging i samiske områder hvor samiske næringsinteresser eller rettighetshavere blir berørt uten å gitt sitt samtykke.

Sametinget gir ikke tilslutning til at det legges til rette for mer vindkraftutbygging i reinbeiteområder. Belastningene med fremtidig vindkraftutbygging i kombinasjon med annen infrastrukturutbygging og også belastningen statens rovdyrpolitikk fører til, vil være for store for berørt reindrift over hele reindriftnorge.

- Berørt samisk reindrift må settes økonomisk og ressursmessig i stand til å håndtere vindkraftprosessene. Belastningen med disse prosessene kommer i tillegg til det daglig arbeid og andre prosesser man må delta i. Det viser seg at man i mange tilfeller møter, og må forholde seg til, private aktører og offentlige myndigheter med store kapasitetsmessige og økonomiske ressurser.
- Fra Sametingets side vil man også vise til Fylkesmannsembetenes rapport. *Nasjonal ramme for vindkraft på land. Reindriftsvurderinger av analyseområder som berører samisk reindrift.* Rapporten som står i kontrast til dokumenter og rapporter fra enkelte forskningsmiljøer som gjerne blir brukt av utbyggere, og som i stor grad viser til at «rein vender seg til vindmøller» må få konsekvenser for fremtidig konsesjonsbehandling.
- Tradisjonell områdekunnskap og øvrig tradisjonell kunnskap må få en sterkere rolle i beslutningsprosessene. Måter å prøve å ivareta dette forholdet i praksis kan være at berørt reindrift får delta ved valg av reindriftfaglig utreder, at det åpnes for alternative utredninger, og at synet til berørt reindrift vektlegges sterkere.
- Med den kunnskap vi har i om reindriftens vilkår i dag, så kan man fra Sametingets side ikke se at det er rom for vindkraftutbygging i samiske reinbeiteområder uten at det medfører en delvis nedbygging av den tradisjonelle samiske reindriften i enkelte berørte områder. Man ser det derfor som nødvendig å minne om statens ansvar for samisk nærings- og kulturutøvelse.
- Sametinget forutsetter at folkeretten overholdes i fremtidige prosesser om vindkraft, det vises til ILOs regler om konsultasjoner med urfolk, og urfolksrettens prinsipper om forhåndsinformert samtykke. Sametinget vil understreke statens ansvar for det materielle grunnlaget for Samisk kultur jf FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27 (SP 27).
- Konkrete endringer i konsesjonsregelverket må gjennomføres konsultasjoner mellom Sametinget og statlige myndigheter, og at de momenter Sametinget peker på må få betydning for den fremtidige konsesjonsbehandlingen og det fremtidige konsesjonsregelverket.

Saken ble avsluttet 15.10.2020 kl. 18.50